Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2023/98, ECLI:CZ:NS:1999:21.CDO.2023.1998.1

Číslo: 39/2000

Právní věta:

K dovolání není legitimován ten účastník řízení, jemuž sice byla rozhodnutím odvolacího soudu způsobena újma na jeho právech, avšak nelze ji odstranit zrušením napadeného rozhodnutí. Dovolání proto nemůže podat účastník, jehož odvolání bylo v rozporu se zákonem odmítnuto, jestliže odvolací soud postupem podle ustanovení § 206 odst. 2 a § 212 odst. 1 o.s.ř. rozhodnutí soudu prvního stupně i ve vztahu k tomuto účastníku řízení přezkoumal a o věci i vůči tomuto účastníku rozhodl.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.02.1999

Spisová značka: 21 Cdo 2023/98

Číslo rozhodnutí: 39

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Dovolání

Předpisy: § 175b předpisu č. 99/1963Sb.
§ 218 odst. 1 písm. b) předpisu č. 99/1963Sb.
§ 240 odst. 1 písm. b) předpisu č. 99/1963Sb.
§ 243b odst. 4 písm. b) předpisu č. 99/1963Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O k r e s n í s o u d ve Frýdku – Místku usnesením ze dne 12. 2. 1997, č. j. D 374/97-3, zahájil řízení o dědictví po M. K., zemřelé dne 6. 2. 1997. Provedením úkonů v řízení pověřil podle ustanovení § 38 o.s.ř. notáře JUDr. V. N.

Po projednání dědictví Okresní soud ve Frýdku – Místku usnesením ze dne 29. 10. 1997, č. j. D 347/97-40, určil, že obecná cena majetku zůstavitelky činí 509 580 Kč, že nezanechala dluhy a že čistá hodnota dědictví činí 509 580 Kč, a potvrdil, že celé dědictví, sestávající z „poz. parc. čís. 2247 zahrada, 2262/2 zahrada, ostatní plocha, zapsaných u Katastrálního úřadu ve F. – M. na LV čís. 1018 pro kat. území a obec Č. a dále v katastru nemovitostí nevyznačeného, na těchto pozemcích postaveného rodinného domku čp. 517 s příslušenstvím a součástmi, tj. s hospodářskou částí, dílnou, skladem, dřevníkem, studnou, venkovními úpravami a trvalými porosty“, nabyl „jako jediný dědic ze závěti“ V. K.; tomuto dědici současně uložil, aby zaplatil notáři JUDr. V. N. za úkony, které v řízení

provedl jako soudní komisař, odměnu ve výši 6070 Kč a náhradu hotových výdajů ve výši 34 Kč. Při posouzení dědického práva vycházel ze zjištění, že V. K. je, na základě závěti pořízené zůstavitelkou dne 12. 5. 1992, jediným dědicem jmenované, neboť dcera zůstavitelky I. H. a vnuci zůstavitelky A. S. a D. S., kteří přicházeli (společně se synem zůstavitelky V. K.) v úvahu jako dědici zůstavitelky ze zákona, „nenamítli částečnou neplatnost závěti dle § 479 obč. zák.“.

K odvolání I. H., A. S. a D. S. K r a j s k ý s o u d v Ostravě usnesením ze dne 29. 1. 1998, č. j. 14 Co 7/98-61, odvolání A. S. odmítl a usnesení soudu prvního stupně ve výrocích, kterými bylo potvrzeno nabytí dědictví a bylo rozhodnuto o odměně a náhradě hotových výdajů notáře, zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Dospěl k závěru, že odvolání podané A. S. je opožděné, neboť usnesení soudu prvního stupně mu bylo doručeno dnem 6. 11. 1997 a odvolání bylo podáno na poště až dne 24. 11. 1997. Při přezkoumání usnesení soudu prvního stupně, k němuž přistoupil na základě odvolání I. H. a D. S., dovodil, že námitky, jimiž zpochybňují „pravost a platnost“ závěti zůstavitelky ze dne 12. 5. 1992, vyžadují, aby dokazování bylo doplněno zejména výslechem I. H. a V. K.; v případě, že rozhodné okolnosti zůstanou mezi účastníky sporné, bude třeba po marném pokusu o smír odkázat toho z dědiců, jehož dědické právo se bude jevit jako méně pravděpodobné, aby je uplatnil žalobou. Usnesení soudu prvního stupně proto muselo být v odvoláním napadené části zrušeno a věc vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu ve výroku, kterým bylo odmítnuto jeho odvolání, podal A. S. dovolání. Namítá, že odvolací soud neměl dostatek podkladů pro posouzení, kdy mu bylo doručeno v souladu se zákonem usnesení soudu prvního stupně, a že tedy nemohl ani spolehlivě uzavřít, že by jím podané odvolání bylo skutečně opožděné. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud usnesení odvolacího soudu v napadeném výroku zrušil a aby mu věc v tomto rozsahu vrátil k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po přezkoumání věci bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o.s.ř.) dospěl k závěru, že dovolání bylo podáno osobou, která k dovolání nebyla oprávněna, a proto je odmítl.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 240 odst. 1, věty první, o.s.ř. účastník může podat dovolání do jednoho měsíce od právní moci rozhodnutí odvolacího soudu u soudu, který rozhodoval v prvním stupni. Podle ustanovení § 243b odst. 4, věty první, a § 218 odst. 1 písm. b) o.s.ř., dovolací soud odmítne dovolání, které bylo podáno někým, kdo k dovolání není oprávněn.

Z obecného závěru, že k dovolání jsou legitimováni účastníci řízení, nelze dovozovat, že by dovolání mohl podat každý účastník řízení (kterýkoliv z nich). Z povahy dovolání jakožto opravného prostředku plyne, že dovolání může podat jen ten účastník, kterému nebylo rozhodnutím odvolacího soudu plně vyhověno, popřípadě kterému byla tímto rozhodnutím způsobena jiná určitá újma na jeho právech, jestliže ji lze odstranit zrušením napadeného rozhodnutí. Rozhodujícím přitom je výrok rozhodnutí odvolacího soudu, protože existenci případné újmy na právech účastníka lze posuzovat jen z procesního hlediska, nikoli podle hmotného práva, neboť pak by šlo o posouzení věci samé. Při tomto posuzovaní také nelze brát v úvahu subjektivní přesvědčení účastníka řízení, ale jen objektivní skutečnost, že rozhodnutím soudu mu byla způsobena určitá, třeba i nepříliš významná újma, kterou lze odstranit zrušením napadeného rozhodnutí.

Při zkoumání, zda účastníku byla rozhodnutím odvolacího soudu způsobena újma na jeho právech, je rovněž významné, zda předmětem odvolacího řízení je věc, v níž každý z více účastníků jedná sám za sebe a v níž se odvolání týká jen práv odvolatele, nebo věc, v níž podáním odvolání jen jedním z účastníků je dotčeno rozhodnutí odvolacího soudu i ve vztahu k ostatním (dalším) účastníkům řízení (srov. § 206 odst. 2, § 212 odst. 1 o.s.ř.). V posléze uvedeném případě totiž zákon – na rozdíl od věcí,

v nichž každý z více účastníků jedná jen sám za sebe – odvolacímu soudu umožňuje (a současně také přikazuje), aby věc přezkoumal nejen z pohledu účastníka, který odvolání podal, ale i se zřetelem k právům ostatních (dalších) účastníků, kteří sice odvolání nepodali, ale vůči nimž bylo rozhodnutí soudu odvoláním dotčeno.

Řízení o dědictví (§ 175a až § 175z o.s.ř.) patří k řízením, které může být zahájeno i bez návrhu (srov. § 81 odst. 1 o.s.ř.). Ve smyslu ustanovení § 212 odst. 1 písm. a) o.s.ř. odvolací soud není při projednání dědické věci vázán rozsahem, ve kterém se odvolatel domáhá přezkoumání rozhodnutí soudu prvního stupně. Uvedené mimo jiné znamená, že v dědické věci, v níž jsou účastníci samostatnými společníky, odvolací soud přezkoumává rozhodnutí soudu prvního stupně jak ve výrocích odvolatelem napadených, tak (v souvislosti s ustanovením § 206 odst. 2 o.s.ř.) i ve výrocích odvolatelem sice nenapadených, ale na napadených výrocích závislých, a to ve vztahu k ostatním (ke všem) účastníkům řízení o dědictví (§ 175b o.s.ř.), kteří odvolání nepodali, popřípadě kteří odvolání podali opožděně, jejichž odvolání trpělo vadami, bránícími dalšímu pokračování v řízení, kteří vzali podané odvolání zpět apod.

V posuzovaném případě podali proti usnesení soudu prvního stupně o dědictví odvolání I. H., A. S. a D. S., které odvolací soud – jak vyplývá z odůvodnění jeho usnesení – ve smyslu ustanovení § 175b o.s.ř. považoval za účastníky řízení o dědictví po M. K., zemřelé dne 6. 2. 1997; všichni tito odvolatelé ve svých odvoláních shodně zpochybňovali „pravost a platnost“ závěti zůstavitelky ze dne 12. 5. 1992. Odvolání A. S. odvolací soud z důvodu opožděnosti odmítl; uznal za nutné, aby námitky proti „pravosti a platnosti“ závěti zůstavitelky byly v dalším řízení důkazně prověřeny, a z tohoto důvodu zrušil usnesení soudu prvního stupně (s výjimkou všemi odvolateli nenapadeného výroku o určení obecné ceny majetku zůstavitelky, výše dluhů a čisté hodnoty dědictví) ve vztahu ke všem účastníkům (tedy i všem odvolatelům) a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

V případě, že odvolání A. S. proti usnesení soudu prvního stupně nebylo podáno opožděně (jak se uvádí v dovolání), byla dovolateli tím, že odvolání bylo odvolacím soudem jako opožděné podle ustanovení § 218 odst. 1 písm. a) o.s.ř. odmítnuto, nepochybně způsobena újma na jeho právech. Tuto újmu však nelze odstranit tím, že by výrok usnesení odvolacího soudu o odmítnutí odvolání byl dovolacím soudem zrušen. Odvolací soud totiž na základě odvolání dalších účastníků řízení (I. H. a D. S.) ve shodě s ustanoveními § 206 odst. 2 a § 212 odst. 1 písm. a) o.s.ř. usnesení soudu prvního stupně ve výrocích napadených odmítnutým odvoláním A. S. přezkoumal a ve věci rozhodl (tak, že usnesení soudu prvního stupně v těchto výrocích i ve vztahu k A. S. zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení). Požadavkům A. S., obsažených v jeho odvolání, tak bylo – objektivně vzato (bez zřetele k tomu, že odvolání bylo odmítnuto) – vyhověno.

Z uvedených důvodů dospěl dovolací soud k závěru, že dovolání nemůže podat ten účastník, jemuž sice byla rozhodnutím odvolacího soudu způsobena újma na jeho právech, kterou však nelze odstranit zrušením napadeného rozhodnutí. Tak je tomu například tehdy, spočívá-li újma na právech v tom, že bylo v rozporu se zákonem odmítnuto odvolání účastníka, avšak odvolací soud na základě postupu podle ustanovení § 206 odst. 2 a § 212 odst. 1 o.s.ř. rozhodnutí soudu prvního stupně i ve vztahu k tomuto účastníku řízení přezkoumal (věc i s tímto účastníkem projednal) a o věci i vůči tomuto účastníku rozhodl.

Jestliže tedy újma, která mohla být dovolateli způsobena napadeným usnesením odvolacího soudu o odmítnutí jeho odvolání proti usnesení Okresního soud ve Frýdku – Místku ze dne 29. 10. 1997, č. j. D 347/97-40, (za předpokladu, že závěr odvolacího soudu o opožděnosti odvolání byl skutečně nesprávný), není odstranitelná zrušením tohoto rozhodnutí, pak nebylo ani potřebné, aby dovolací soud zjišťoval, zda újma dovolateli usnesením odvolacího soudu skutečně vznikla. Vzhledem k tomu, že odvolací soud usnesení soudu prvního stupně v napadených výrocích přezkoumal i ve vztahu k

dovolateli a ve vztahu k němu také rozhodl (navíc způsobem, kterým bylo jeho požadavkům obsaženým v odvolání vyhověno), je nepochybné, že A. S. není k podání dovolání legitimován. Nejvyšší soud ČR proto jeho dovolání proti usnesení odvolacího soudu ve výroku o odmítnutí dovolání podle ustanovení § 243b odst. 4, věty první, a § 218 odst. 1 písm. b) o.s.ř. odmítl.